

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Seder Rav 'Amram Ga'on z.l.

Amram ben Sheshna

<אָאָג אַנשש אָב אַרמע

Warszawa, 625 = 1865

תוכסה גח רדס

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9755

סדר יום הכפורים

ובערב יום הכפורים אין רשאין⁹³ להטמין את החמין כמו שעושין בערבי שבתות, מפני שאין עומקין את החמין חלה לכבוד שבת, וזה כמלא חולו בחול במולאי יום הכפורים, כדי שלא ימלא מטמין לכבוד החול, וכבר הפליגו בדבר זה, אגשי אספמיה עשו סמיכה שאין עומקים, אבל רב נחונאי גאון הכי אמר, להטמין תבשיל מערב יום הכפורים למולאי יום הכפורים, למה הולך לכך, בשלמא להטמין בשבת דקא בעי מיכל תבשיל, אלא למולאי יום הכפורים חול למה הולך להטמין מערב יום הכפורים, (יעמין) למולאי יום הכפורים יעשה כל לרכיו, אבל איסור אין בה, והעושה אין מנחין בו, ואין מונעין אותו:

סדר חג הסכות

בחג הסכות ערבית שמרית ומנחה, אומר אבות וגבורות, וקדושת השם. אתה בחרתנו וכו' עד זכר ליציאת מצרים: או"א יעלה ויבא וכו' עד בי אל מלך חנון ורחום אתה: והשיאנו וכו', והנחילנו ה' אלהינו באהבה וברצון מועדי קדשך וישמחו בך כל ישראל מקדשי שמך. בא"י מקדש ישראל והזמנים: ולאומר רצה ומרום. ושם שלום. וקדים, והולכין לבתיכם. ונכנסין בסוכה ואוכלין ושותין בה:

וחייב כל אחד מישראל לעשות סוכה לעלמו ולברך בה: ברוך שהחיינו וקיימנו והגייענו לומן הוה: וברוך שקדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה: וכלל פעם ופעם לריך לברך, אלא כיון שאין לה קביעה אלא בישיבה בסעודה ויש קידוש וסעודה וכוס לפניו, סודק על הכוס, ומנין שעל הכוס הוא סודק, שכך אמרו חכמים סוכה ואחר כך זמן, ורבה בר בר חנה אמר זמן ואחר כך סוכה, והלכתא סוכה ואח"כ זמן, וזמן על הכוס של קידוש היום הוא סודר:

וכך מקדשין על הכוס, אומר:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוכמנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו ה' אלהינו מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג הסכות הזה, את יום טוב מקרא קדש הזה, זמן שמחתנו באהבה מקרא קדש זכר ליציאת מצרים, כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה: ושהחיינו:

ובזכרת המזון מזכיר צנזנה ירושלים יעלה ויבא:

ובשחרית הולכין לבתי כנסיות ומתפלל כתפלת ערבית, ולאחר שמתפללין מזכרין:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על נשילת לולב:

ואח"כ

⁹³ הסור סניא דכריו נבי' תר"ע ע"ש וכדרכי משא, ועי' מנסיג לוח מ"ו:

והוא דמאן דאמר... (מבואר שיש פוסקים שאינם מנחין בסוכה ביום הכפורים, אך הפוסק שהובא כאן מנחין בסוכה ביום הכפורים).

והח"כ מצדד: ואלה הן המצוות אשר קדשנו במצותיו וצונו לגמור את ההלל:
 ואם יבא חג הסוכות בשבת אין נוטלין את הלולב, גזירה שמה יוליאו בידו לרשות
 הרבים וילך אלל הבקי ללאת בו ידי חובתו, והיינו טעמיה דלולב, והיינו
 טעמיה דשופר, והיינו טעמיה דמגילה:

וכונענעין את הלולב בהודו לה' תחלה וסוף, ובאנא ה' הושיעה נא ומולך
 ומביא ומעלה (ומטה) [ומוריד], וא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מולך ומביא למי
 שהרוחות שלו, מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו. ואמר רבא לולב בימין
 ואתרוג בשמאל, מאי טעמא האי תלמא מלוה האי חד מלוה, ואמר רבא הדם של
 מלוה אסור להריח בו, אתרוג של מלוה מותר להריח בו. והכי אמר רב פלמי
 בן אביי ראש ישיבה, מי שנטול לולב ללאת בו חייב לבדק עם נטילתו, שהלכה
 רווחת היא, כל המלות כולן אדם מצדק עליהן עובר לעשייתן חוץ מטבילת הגר,
 ולטלין⁹⁴ נעוט, אם שלא בעת התפלה נוטלו מצדק עליו ומנטעו ומחזירו למקומו,
 ואם רולה לעשות כאנשי ירושלים יישר כחו, כדתיא א"ר יהודה ק"ה סיה מנהגן
 של אנשי ירושלים אדם יולא לבית הכנסת לולבו בידו, קורא ק"ש לולבו בידו, קורא
 את ההלל לולבו בידו, עומד לקרות בתורה ולישא את כפיו, מניחו על גבי
 קרקע, לבקר חולים ולנחם אבלים, משגרו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו, ללמדך
 כמה היו זריזין במלות:

ובמוסף מוליחין ס"ת, וקורין ביום ראשון שור או כשב או עז, ומפטיר קורא
 ובחמשה עשר יום לחדש השביעי עד סוף פסקא, ומפטיר ביום ראשון
 בזכריה הכה יום בא לה' עד סוף פסקא, ויום שני קורין גם כן הכי כאתמול.
 שור או כשב או עז. ומפטיר קורא ובחמשה עשר יום כאתמול, ומפטיר ותשלם
 כל המלאכה עד ובידו מלא דמלכים. ואומר אשרי יושבי ביתך:

ועומדין בתפלת מוסף:

תפלת מוסף, ה' שפתי וכו' עד ברוך אתה ה' מצוה המתים. (כתר, לדור ודור)
 אתה קדוש ושמוך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה. ברוך אתה ה' האל הקדוש:
 אתה בחרתנו וכו' עד זכר ליציאת מצרים: או"א מפני חטאינו וכו' לעלות ולראות
 ולהשתחוות וכו' עד מפני היר שנשתלחה במקדשך, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו
 ואלהי אבותינו שתעלנו לארצנו ותמענו בנבולנו, ושם נעשה לפניך את קרבנות
 חובותינו תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן, את מוסף יום חג הסוכות⁹⁵ את יום טוב
 מקרא קודש. נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך
 ע"י משה עבדך: ובחמשה עשר יום כו', אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם
 עלינו, טוב ומטיב הדרש לנו, שובה אלינו בהמון רחמך בגלל אבות שעשו
 רצונך, בנה ביתך כבתחלה, כונן מקדשך על מבוננו, הראנו בכנינו שמתנו בתיקוננו,
 השב שכינתך לתוכנו, והשב ישראל לנביהם. והשב כהנים לעבודתם ולויים לשירם
 ולזמרם וכו' עד כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך: והשיאנו ה' אלהינו וכו' עד ברוך

⁹⁴ ע"י כש"ח הגאונים שנס"ס נהרות דמשק סי' ש"ע ע"פ מה שמסיים. ⁹⁵ לא נמלא כלן חיבת סוס, וע"י
 רש"י בס' הסדרים כפי' התפלות דף ג'ו ד"ס תקנת ע"ש.

אתה ה' מקדש ישראל והזמנים : רצה ומודים • ושים שלום עד ברוך אתה ה' המברך
את עמי ישראל בשלום, אמן : וש"ץ אומר ברכת כהנים :

ותפלת יום טוב שני כמו יום ראשון. וכל ימי החול של מועד ערבית שחרית ומנחה
מתפללין שמנה עשרה כדרך כל השנה, ואומר יעלה ויבא בעבודה, ומוציאין
ס"ת וקורין בקרבנות החג ד' בני אדם, אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהן :
וכילד קורין בקרבנות החג, ביום ראשון של חולו של מועד שהוא ג' לחג, כהן קורא
וביום השני, ולוי קורא וביום השלישי, ישראל קורא וביום הרביעי, וחוזר וקורא
ישראל וביום השני ענין אחד בלבד. וביום השני של חולו של מועד שהוא יום
ד' לחג, כהן קורא וביום השלישי, ולוי קורא וביום הרביעי, ישראל קורא
וביום החמישי, וחוזר וקורא ישראל וביום השלישי ענין אחד בלבד. וביום השלישי
של חולו של מועד שהוא יום ה' לחג, כהן קורא וביום הרביעי, ולוי קורא
וביום החמישי, ישראל קורא וביום הששי, וחוזר וקורא ישראל וביום הרביעי.
וביום ד' של חולו של מועד שהוא יום ו' לחג, כהן קורא וביום החמישי, ולוי
קורא וביום הששי, ישראל קורא וביום השביעי, וחוזר וקורא ישראל וביום החמישי.
וביום ה' של חולו של מועד שהוא יום שביעי לחג, שהוא יום הששענא רבה,
כהן קורא וביום הששי, ולוי קורא וביום השביעי, ישראל קורא וביום השמיני,
וחוזר וקורא ישראל ביום הששי ענין אחד. והכי א"ר יהודאי ריש מתיבתא,
יומא תמינא דהוא יומא טובא דמתבעי לן למקרי ביום השביעי, קא דחינן ליה
וקא קרינן ביום השמיני, אביי אמר שני נדחה, רבא אמר שביעי נדחה, והלכתא
כותיה דרבא דקא מדחה שביעי, דכל יומא קרינן שני בשלישי, רביעי בחמישי,
חמישי בששי, ששי בשביעי, שביעי בשמיני לא קרינן, דקא מדחי לגמרי.
אחיקין אמרמר בנהרדעי דמדלגי, דביומא שביעאה דחגא דהוא יומא דערבה סלקי
ביום הששי. וכשחזרמן שבת בחולו של מועד של חמשה קורין שבעה, מן ראה
אתה אמר אלי עד לא תבשל גדי, וקורא מפטיר בעניינו של יום שמדמנה לו שבת,
אם חלה להיות ביום ששי, מפטיר קורא שני עניינן ביום חמישי וביום הששי,
ואם חלה ביום שלישי מפטיר קורא וביום שני וביום השלישי, ומפטיר ביחזקאל
בן אדם שים פניך אל ארץ גוג. וזה שקורין בכל יום שני עניינן, מפני שספק
הוא לנו אי יום שני אי יום שלישי, כל יום ויום מסתפק לנו זה הענין, אם
היום לריך לקרות אם למחר, לפיכך קורין שני עניינן. ובתפלת מוסף אומר
מגן, ומחיה, והאל הקדוש, אתה בחרתנו, שבתות למנוחה מועדים לשמחה, ויום
המנוחה הזה ויום חג הסוכות הזה וכו'. ומותס בא"י מקדש השבת וישראל והזמנים :

רצה ומודים, ושים שלום :

ובל ימי חולו של מועד בתפלת שחרית גומרין את ההלל כולו, דאמרין תשעת
ימי החג כמו שכתבו למעלה. ולאחר שגומר את ההלל אומר קדיש,
וקורין בס"ת כמו שפירשנו, ולאחר שקורין בס"ת אומר יתגדל, ואומר קדושה לסדרה
ומקדש, ועומדין בתפלת מוסף ומתפללין שבע ברכות מגן, ומחיה, והאל הקדוש,
ואומר אתה בחרתנו וכו' כמו במוסף יום טוב, אבל הפסוקים אומר בכל יום
שני עניינים, ביום ראשון של חולו של מועד וביום השני פרים שנים עשר וכו',
וביום

וביום השלישי פרים עשתי עשר ומנחתם ונסכיהם וכו' רצה, ומודים, ושים שלום :
 מוסף יום שני של חולו של מועד כמו ביום ראשון של חולו של מועד, ואומר
 וביום השלישי וביום הרביעי, רצה ומודים, ושים שלום. וכן כל יום ויום של חולו של
 מועד. מוסף יום שלישי וביום הרביעי וביום החמישי, רצה ומודים, ושים שלום.
 מוסף יום רביעי וביום חמישי וביום השישי, רצה ומודים, ושים שלום, מוסף יום חמישי
 וביום השישי וביום השביעי. רצה ומודים, ושים שלום: ובזאת בחרתנו של חולו של מועד
 אינו משנה מיום טוב מימים טובים הראשונים דבור אחד, אינו פוחת ואינו
 מוסף, אלא הפסוקים שאומר בכל יום כמו שפירשנו :

והעושה לולב לעלמנו אומר ברוך שהחיינו, והעושה כוכה אומר ברוך שהחיינו,
 ואם תלה בה מיני מגדים אסור להסתפק מהן עד מולאי יום טוב האחרון
 של חג, ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו, עדתניא סככה כהלכתה עמרה
 בקרמיו ובסדינים המלווירים ותלה בה אגוזין אפרסקין שקדים ורמונים פרכילי
 ענבים ועטרות של שבליס, יינות שמנים וסלתות, אסור להסתפק מהן עד
 מולאי יום טוב האחרון של חג, ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו, וכא
 דאמר איני בודל מהן כל בין השמשות :

והושענא ששאלתה איך חזרין בהושענא, כך מנהג נשיאים וגאונים ואבות
 בית דין, שמוציאין לולב ואתרוג ומברך מי שמחלל לפניו, וכל אחד
 ואחד נוטלו בידו ומברך על כעילת לולב. ומכניסין את הלולב, אבל קודם
 (גאונות) כך אומר שלח לבור הושענא, ועונים לבור אחריו. אומר שלח לבור,
 הושיענו ורחם עלינו ה' אלהינו לבען עמך הגדול הגבור והנורא שיתגדל ויתקדש
 בעולם. בכתוב על ידי חוץ והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני עמים רבים וידעו
 כי אני ה'. והושענא במקומות הללו נוהגים לומר כל שבעת הימים. לאחר שמסיים
 שלח לבור תפלת המוספין אומר הושענא אלפ"א בית"א או שנים. וביום השביעי
 אומר הרבה :

ובשמיני ספק שביעי אינו לריך לברך לישב בסוכה, כמו שאמרו חכמים
 מיתב יתביין בסוכה ברוכי לא מברכין, אבל זמן לריך לברך בקידוש
 היום, מפני שרגל בפני עלמנו הוא, ומברך בורא פרי הגפן. ואשר בחר בנו.
 ושהחיינו :

ביום שמיני עלרת, ערבית ושחרית ומנחה, תפלה אחת היא, מחלל אבות
 וגבורות, וקדושת השם. ואומר אתה בחרתנו מכל העמים וכו', ויום שמיני
 חג עצרת הוה זמן שמתתנו וכו', או"א יעלה ויבא, והשיאנו ה' אלהינו וכו'.
 רצה ומודים, ושים שלום וכו' :

ובמוסף מוציאין ס"ת וקורין כל הבכור עד סוף פיסקא, ומפטיר קורא ביום
 השמיני עלרת עד סוף פיסקא : ומפטיר במלכים מן ויהי ככלות שלמה
 עד סוף פיסקא, וביום שני שהוא יום שלשה ועשרים בתשרי מוציאין ס"ת וקורין
 בו⁹⁶ עשרה בזאת הברכה, והגומר נוטל שטר כנגד כולן, שכן אמרו חכמים עשרה
 שקראו

⁹⁶ אולי זו הוא כוונת הגמרא מגילת דף ל"ב עשרה שקראו בתורה ע"ש ורש"י.

סדר שמיני עצרת

נב

סקראו בתורה גדול שבכולן גולל (מהן) ס"ת : ומפטיר קורא כאתמול ביום השמיני
עלרת עד סוף פיסקא , ומפטיר במלכים ויעש שלמה , ויש שמפטירין בראש יהושע
ויהי אחרי מות משה עבד ה' עד רק חזק ואמן :

ולאחר שמפטירין בנביא מברכין ,
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בגלל אבות בנים גדל וכו' עד פתחו לו
כולם פיהם ואמרו , ה' ימלוך לעולם ועד , ברוך נתן תורה : ויש שמסיימין אלפא
ביתא זו , אלא שאדוננו סעדיה אמר לא נכון לסיימה שיש בה תוספת דברים שאין
ראויין לאומנן :

ועומדין בתפלת מוסף . אומר מנן ומחיה , והאל הקדוש , ומזכיר במחיה יום ראשון *)
משיב הרוח ומוריד הגשם , במוסף ובמנחה , כמו ששנינו , העובר לפני
התיבה ביום טוב האחרון של חג , האחרון מזכיר והראשון אינו מזכיר , ואמרו
חכמים ואין דאית לן תרי יומי היכי עבדין , אמר רב מתחיל במוסף ופוסק
במנחה ערבית ושחרית , וחזר ומתחיל במוסף , אל' שמואל פוקו אמרו ליה
לאבא לאחר שעשיתו קדש תעשהו חול , אלא אמר שמואל מתחיל במוסף ובמנחה
ופוסק ערבית ושחרית , וחזר ומתחיל במוסף . רבא אומר כיון שהתחיל טוב
אינו פוסק בו' והלכתא כיון שהתחיל טוב אינו פוסק :

וזו היא תפלת מוסף של שני ימים . אתה בחרתו וכו' ויום שמיני חג עצרת וכו'
מלך רחמן רחם עלינו וכו' . והשיאנו ולומר עבודה והודאה ושים שלום , וככי אמר
שר שלום גאון בשמיני של חג אומר במוסף מלך רחמן ושלש פעמים בשנה , מפני
שרגל בפני עלמנו הוא לענין שלש רגלים , דקאמר אימר דאמרו רגל בפני עלמנו
הוא לענין פז"ר קש"ב , אבל לענין קרבן השלומין דראשון הוא . דתנן מי שלא חג
יום טוב הראשון של חג חוגג את כל סרגל ויום טוב האחרון של חג , וכך
הלכה , וכך מנהג בשתי ישיבות וכלל מקומות :

סדר עירובין

עירוב של שבת עביר לחמא ומבדך עליו :
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערוב :
ואומר בדין יהא לן שרי לשלשולי ולאפוקי ולעיולי מבית לבית ומחצר לחצר ,
מבית לחצר ומחצר לבית . מבית לבור ומבור לבית , מעילית לתחתית
ומתחתית לעילית , ומזוית לזוית , מרשות לרשות , (משבת זו לשבת אחרת) . לנו ולכל
ישראל שבמדינה הזאת :

וכד מיקלט יומא טבא במעלי שבתא ברמשא מתקן ביסול . ומבדך :
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות ערוב :
ואומר בדין יהא לן שרי למיפא ולבשולי ולתיקוני ולמיעבד [כל צרכנא] מיומא
טבא לשבתא , לנו ולכל ישראל שבמדינה הזאת :

וצרכת

* לפי הגרסה מדבר כאן מן הש"ך , וכיחיד אם יזכיר אינו מפורש , והרא"ש נפ"ק דתענית מביא בשם סדר ר"ע
מפורש שכיחיד מתחיל במנחה , וכ"י שלפנינו ליתא זה .